Edgar Allen Poe

WILLIAM WILSON

Dar ce spun? Ce spune Cugetul
cumplit, Acest strigoi în călea mea?
W. CHAMBERLAYNE[1] *Pharonnida*

Fie-mi îngăduit să mă numesc deocamdată William Wilson. Neprihănita pagină ce-mi stă acum dinainte nu trebuie pângărită cu adevăratul meu nume. A stârnit prea de multe ori dispreţul, groaza şi ura neamului meu. Oare vânturile în mânia lor nu i-au împrăştiat până pe meleagurile cele mai depărtate ale globului josnicia fără de seamăn? O, tu, cer mai surghiunit dintre toţi cei în surghiun! Nu eşti tu oare mort pe vecie, pentru întreg pământul? Pentru cinstirile, pentru florile şi dauritele lui năzuinţe? Şi între speranţele tale şi ceruri nu apasă oare necontenit acelaşi nor greu, întunecat şi fără de margini?

Chiar dacă aş fi în stare, şi tot n-aş vrea să dau grai, astăzi, aici, amintirilor mişeliei nespuse şi a crimelor de neiertat din aceşti ultimi ani ai mei. În răstimpul acesta, al ultimilor ani, am urcat pe negândite culmile nelegiuirii: şi n-am de gând deocamdată decât să le caut obârşia. De cele mai multe ori, oamenii ajung ticăloşi pe nesimţite. De mine, însă, virtutea s-a desprins, ca o mantie, într-o singură clipă. De la păcate de nimic am trecut cu paşi de uriaş la grozăvii mai mari decât ale unui Heliogabal[2]. Fie-mi îngăduit să povestesc ce soartă, ce întâmplare a dat naştere acestei nenorociri. Moartea se apropie, şi umbra ce o premerge a răsfrânt asupra spiritului meu o blândă înrâurire. În trecerea mea prin valea întunecată, tânjesc după compătimirea, aş putea spune, după mila semenilor mei. Mi-ar plăcea să creadă că am fost în oarecare măsură robul unor împrejurări mai presus de voinţa omenească. Aş dori să găsească pentru mine, mulţumită amănuntelor pe care le voi da, vreo mică oază a *preursitei,* pierdută într-un deşert al păcatelor. Aş vrea să recunoască ceea ce nu se pot împiedica de a recunoaşte, şi anume că, deşi au mai fost pe lume ispite mari, niciodată însă omul n-a mai fost ispitit *aşa,* şi desigur că niciodată n-a mai căzut în ispită *aşa.* Şi de aceea n-a mai suferit astfel niciodată, într-adevăr, nu cumva am trăit un vis? Şi nu cumva mor acum, victimă a groazei şi a misterului celor mai cumplite dintre toate sublunarele vedenii?

Mă trag dintr-un neam care prin firea lui înflăcărată şi prin puterea închipuirii şi-a făcut o faimă în toate vremurile. Încă din cea mai fragedă copilărie am dat dovadă că am moştenit pe de-a-ntregul caracterul familiei mele. Cu cât înaintam în vârstă, acesta se dezvăluia tot mai cu putere ajungând din mai multe pricini o cauză de adâncă îngrijorare pentru

---

[1] *William Chamberlayne* (1619—1689), medic şi poet englez, autorul *Pharonnidei,* roman eroic în versuri (1659).

[2] *Varius Avitus Bassianus* (205—222), împărat al romanilor (218—222), supranumit *Heliogabal* (fiindcă a extins în imperiu cultul lui Elagabal, zeul sirian al Soarelui); homosexual, faimos pentru cruzimile sale.

prietenii mei şi o adevărată pacoste pentru mine însumi. Am devenit îndărătnic, lăsandu-mă în voia toanelor celor mai năprasnice şi pradă patimilor celor mai nestăpânite. Săraci cu duhul şi împovăraţi ca şi mine de unele beteşuguri trupeşti, părinţii mei n-au putut stăvili decat într-o măsură prea mică pornirile rele ce mă caracterizau. Câteva încercări sfioase şi greşit îndreptate au însemnat pentru ei o înfrângere deplină şi bineânţeles, o izbândă desăvârşită pentru mine. De atunci încoace, glasul meu căpătă putere de lege în casa părintească şi la o vârstă când prea puţini copiii sunt slobozi şi nestruniţi, am fost lăsat în voia mea şi am ajuns întru totul stăpanul adevărat al faptelor mele.

Cele dintâi amintiri ale vieţii mele de şcolar[3] sunt legate de o casă mare şi ciudată, în stil elizabethan[4], aşezată într-un sat înnegurat din Englitera, cu mulţime de arbori uriaşi şi noduroşi, şi în care toate casele erau nespus de vechi. La drept vorbind, acel antic şi venerabil sat era un lăcaş de vis, o încântare a sufletului. Mi se pare că simt şi acum răcoarea înviorătoare a umbritelor lui alei, că trag în piept mireasma miilor de boschete şi că tresar din nou, cu o negrăită încântare, la sunetul adânc şi cavernos al clopotului bisericii, care, din ceas în ceas, cu dangătul lui neaşteptat şi melancolic, întrerupeau tăcerea înserării, în vreme ce clopotniţa gotică şi dantelată se învăluia în somn.

Pesemne că îmi face plăcere, atât cât mai pot resimţi vreo plăcere în clipa de faţă, să stărui asupra acestor mărunte amintiri despre şcoală, cu tot ce o însoţea în starea în care mă aflu, copleşit de nenorocire — nenorocire, vai, mai mult decât adevărată — mi se va ierta că mai caut o uşurare, oricât ar fi ea de slabă şi de vremelnică, în risipa câtorva amănunte fără şir. Acestea, de altfel, oricat ar fi de neînsemnate şi chiar ridicole în sine, capătă în închipuirea mea o însemnătate trecătoare, ca fiind legate de un loc şi un răstimp anume, când am cunoscut cele dintâi neînţelese chemări ale soartei, care mai târziu m-a învăluit în umbra sa adâncă. Lăsaţi-mă, aşadar, să-mi amintesc.

După cum am spus, casa era veche şi ciudată. Curţile erau mari şi împrejmuite cu un zid de cărămidă, înalt şi trainic, presărat cu un strat de moloz şi de sticlă pisată. Această împrejmuire, vrednică de o temniţă, alcătuia hotarul domeniului nostru. Nu vedeam ce era dincolo de el decât de trei ori pe săptămână: o dată în fiecare sâmbătă după-amiază, când, însoţiţi de doi pedagogi, ni se îngăduia să facem scurte plimbări în grup pe câmpiile învecinate şi de două ori duminica, atunci cand eram încolonaţi şi duşi, după acelaşi tipic, la slujba de dimineaţă şi de seară, în singura biserică a satului. Directorul şcolii noastre era pastorul acelei biserici. Cu cât de adâncă uimire şi admiraţie mă uitam de obicei la el, din strana noastră retrasă de la galerie, când se urca în amvon, cu pas domol şi măsurat. Oare omul acesta vrednic de respect, cu o înfăţişare atât de blândă şi smerită, în fluturarea strălucitului său veşmânt preoţesc, cu

---

[3] Pasajul ce urmează are caracter autobiografic. În el autorul descrie pensionul din Stoke Newington, de lângă Londra, unde a fost ţinut de părinţii săi adoptivi între 1817 şi 1820.

[4] Stil arhitectural dominant în Anglia în anii domniei Elizabethei I (1558—1603), caracterizat prin combinarea trăsăturilor gotice cu elemente ale stilului Renaşterii.

peruca lui uriaşă, neclintită şi pudrată cu atâta grijă, poate fi acelaşi care mai adineauri, cu o mutră ursuză, cu un surtuc soios pe el şi cu nuiaua în mână păzea legile draconice ale şcolii? O, uriaş paradox, prea din cale afară de monstruos ca să-i poţi afla dezlegarea!

La un colţ al zidului masiv se încrunta o poartă şi mai greoaie decât el. Era ferecată şi ghintuită cu zăvoare de fier, iar în partea de deasupra avea nişte ţepuşe de fier dinţate. Ce fior de groază adâncă stârnea poarta aceea! Nu se deschidea niciodată, decât pentru cele trei ieşiri şi intrări de care am amintit adineauri, astfel că fiece scârţâit al balamalelor ei grele ne descoperea o lume de mistere, sumedenie de amănunte cu rosturi tainice şi gânduri şi mai adânci încă.

Vasta împrejmuire avea o formă neregulată şi cuprindea mai multe despărţituri, dintre care trei sau patru mai mari alcătuiau curţile de recreaţie. Erau netede şi acoperite cu pietriş mărunt şi zgrunţuros. Îmi aduc bine aminte că aici nu se găseau copaci, nici bănci şi nimic altceva de felul acesta. Bineînţeles că acestea se aflau în spatele casei. În faţă se întindea o grădiniţă cu cimişiri şi alţi arbuşti, dar prin aceste tărâmuri sfinţite treceam, ce e drept, numai arareori, ca, de pildă, la cea dintâi venire la şcoală sau la plecarea definitivă de aici, sau poate atunci cand venea să ne ia o rudă sau vreun prieten şi când porneam cu bucurie spre casă, de Crăciun sau în vacanţa de vară.

Dar casa! Cât de ciudată era clădirea aceea veche. Şi ce mai palat din poveşti pentru unul ca mine. Nu puteam da de rostul cotiturilor şi cotloanelor ei tainice. Era foarte greu ca într-o anumită clipă să poţi spune sigur la care dintre cele două caturi te găseşti. Între două camere dădeai negreşit peste trei-patru trepte de urcat sau de coborât. Iar aripile laterale erau fără de număr şi neînchipuit de întortocheate, astfel încât ideea pe care ne-o făceam despre întreaga clădire nu se deosebea prea mult de aceea pe care ne-o inspira ideea de infinit. În răstimpul celor cinci ani cât am sălăşluit aici n-am fost niciodată în stare să mă lămuresc în care ungher îndepărtat se afla micul dormitor ce-mi fusese hărăzit mie şi altor optsprezece-douăzeci de şcolari.

Sala de cursuri era cea mai încăpătoare din toată casa şi din lumea întreagă — cel puţin aşa credeam eu. Era foarte lungă şi îngustă şi întristător de joasă, cu ferestre gotice ascuţite şi cu tavanul de lemn de stejar. Într-un colţ retras, care ne da fiori, se găsea o despărţitură pătrată de opt până la zece picioare, cuprinzând *sanctum*-ul directorului nostru, sfinţia-sa doctorul Bransby, în timpul orelor de studii. Era o zidire masivă, cu o uşă trainică, pe care, decât să o deschidem în lipsa lui, mai bine am fi pierit cu toţii, de bunăvoie, *par la peine forte et dure*. În celelalte colţuri mai erau alte două despărţituri asemănătoare, care desigur că inspirau mult mai puţină evlavie, dar ne pricinuiau totuşi o spaimă cumplită. Una din ele era catedra profesorului de „limbi clasice", cealaltă, a celui de „engleză şi matematici". Prin toată încăperea zăceau risipite, încrucişandu-se în fel şi chip, într-o învălmăşeală fără de sfârşit, nenumărate bănci şi pupitre vechi, înnegrite şi roase de vreme, peste măsură de încărcate cu cărţi purtând urme de degete, aveau cioplite pe ele atâtea iniţiale şi nume întregi, chipuri schimonosite şi alte numeroase înfloriturifăcute cu briceagul, încât şi pierduseră cu totul şi bruma de înfăţişare pe care vor fi avut-o la început, cu mulţi ani în urmă. La un capăt al încăperii se afla un

hârdău uriaş cu apă, iar la celălalt, un orologiu de o mărime neobişnuită.

Impresurat de zidurile solide ale acestei venerabile şcoli, mi-am petrecut aici, dar fără silă şi urât, răstimpul de la vârsta de 10 pană la 15 ani încheiaţi al vieţii mele. Mintea rodnică a copilăriei nu are nevoie de o lume dinafară, plină de întâmplări, ca s-o desfete sau să-i dea de lucru; iar părelnica şi ursuza monotonie a şcolii era bogată în bucurii mai răscolitoare decât cele pe care tinereţea mea în pârg le-a descoperit mai târziu în dezmăţ, iar maturitatea mea, în crimă. Trebuie totuşi să cred că în dezvoltarea minţii mele, la începuturile ei, a fost ceva cu totul neobişnuit şi care a întrecut orice măsură. Când ajung în puterea varstei, cei mai mulţi oameni rareori păstrează o impresie lămurită despre întâmplările din frageda copilărie. Totul e o umbră cenuşie, o amintire slabă şi şovăielnică, un amestec nedesluşit de plăceri mărunte şi de suferinţe închipuite. Cu mine însă s-a petrecut altceva. Trebuie să fi simţit şi trăit în copilăria mea cu puterea cu care simte şi trăieşte un om în toată firea tot ceea ce regăsesc acum întipărit în memorie, cu nişte trăsături la fel de însufleţite şi de adânc săpate şi la fel de durabile ca inscripţiile de pe medaliile cartagineze.

Dar, în realitate, ce puţin era de ţinut minte din punctul de vedere al tuturor! Dimineţile cu deşteptarea, serile cu ora stingerii, apoi învăţatul împreună, recitările pe de rost, după-amiezile libere la răstimpuri regulate, şi plimbările, şi curtea de recreaţie, cu certurile, cu jocurile şi cu încurcăturile ei, toate acestea, printr-o vrăjitorie a închipuirii, de mult uitată, erau în stare să trezească în mine un noian de senzaţii, o lume de întâmplări bogate, un univers de emoţii felurite, de avanturi pasionate şi răscolitoare. *„Oh, le bon temps, que ce siècle de fer!"*

La drept vorbind, firea mea entuziastă, înflăcărată şi dominatoare a făcut din mine, în curând, un „caracter", cu totul deosebit printre colegii mei de şcoală şi în chip firesc, dar pe nesimţite, am căpătat o mare înrâurire asupra tuturor celor ce nu erau cu mult mai în vârstă decât mine, asupra tuturor, cu excepţia unui singur ins. Această excepţie s-a întâmplat să fie un elev care, cu toare că nu-mi era rudă, purta acelaşi nume de botez şi de familie ca şi mine, împrejurare prea puţin vrednică de a fi luată în seamă, căci, deşi eram de viţă nobilă, purtam un nume dintre acelea pe care le auzi pretutindeni şi care par a fi fost, prin drepturi dobândite din negura vremurilor, un bun obştesc al gloatelor. Iată pentru ce în această povestire mi-am zis William Wilson, nume născocit şi destul de asemănător cu cel adevărat. Tizul meu era singurul ins care, dintre toţi cei ce făceau parte din „clica noastră" (aşa cum îi ziceam noi în limbajul şcolăresc), cuteza să se măsoare cu mine în ceea ce privea studiile şcolare, jocurile şi întrecerile din recreaţie şi refuza să creadă orbeşte în tot ce spuneam şi să se supună voinţei mele. Într-un cuvânt, se împotrivea samavolniciei mele în toate privinţele. Dacă există pe lume o tiranie deplină şi mai presus de oricare alta, e tirania minţii unui copil genial asupra tovarăşilor săi cu o minte mai puţin vioaie. Pentru mine, răzvrătirea lui Wilson era izvorul celor mai mari nedumeriri, cu atât mai mult cu cât, în ciuda ifoselor sfidătoare cu care mă socoteam dator să-l întâmpin în public pe el, cu pretenţiile lui cu tot, simţeam în sinea mea că mă tem de dânsul şi nu mă puteam împiedica să gândesc că lesniciunea cu care se ţinea în pas cu mine era o dovadă de adevărată superioritate, căci trebuia să lupt

fără încetare ca să nu fiu întrecut. Totuşi, această superioritate — sau chiar egalitate — nu era de fapt cunoscută de nimeni în afară de mine, colegii noştri, printr-o orbire de neînţeles, păreau că nici măcar n-o bănuiesc. Într-adevăr, rivalitatea dintre noi, împotrivirea lui şi mai cu seamă amestecul lui nedorit şi îndărătnic în toate treburile mele nu se vădeau decât atunci cand eram între patru ochi. Părea să fie lipsit şi de acea ambiţie care mă îmboldea, ca şi de pătimaşa energie spirituală mul-ţumită căreia eram în măsură să-i întrec pe toţi ceilalţi. S-ar fi putut crede că în întrecerea aceasta era mânat doar de o dorinţă ciudată de a-mi pune piedici, de a mă surprinde sau de a mă umili; deşi erau clipe când nu se putea să nu-mi dau seama, cu un sentiment de uimire, de umilinţă şi de ciudă, printre jignirile, ocările şi contrazicerile sale, punea şi un fel de *duioşie* cu totul nelalocul ei şi câtuşi de puţin binevenită, îmi închipuiam că o purtare atât de neobişnuită nu poate izvorî decât dintr-o semeaţă încredere în sine, cu ifose vulgare de protector şi de patron.

Se prea poate ca tocmai această din urmă trăsătură a purtării lui Wilson, la care se adăuga şi potrivirea noastră de nume şi faptul, doar o simplă întâmplare, că intrarea noastră în şcoală a avut loc în aceeaşi zi, să fi răspândit printre elevii din clasele superioare ideea că suntem fraţi. Elevii nu obişnuiau să se intereseze prea de aproape de treburile celor mai mici. Aşa precum am mai spus, sau ar fi trebuit să spun, acest Wilson nu se înrudea cu familia mea nici în gradul cel mai depărtat. Desigur însă că dacă *am fi fost* fraţi, ar fi trebuit să fim gemeni: căci după ce am părăsit pensionul doctorului Bransby, am aflat din întâmplare că tizul meu era născut la 19 ianuarie 1913, şi acest lucru este o coincidenţă vrednică de luat în seamă, căci e tocmai ziua naşterii mele.

Poate să pară ciudat, dar cu toată marea nelinişte pe care mi-o pricinuia fără încetare rivalitatea lui Wilson şi nesuferitul lui spirit de contradicţie, nu eram totuşi în stare să-l urăsc de-a binelea. Aveam, de bună seamă, aproape în fiecare zi câte o ceartă, în care Wilson, dăruindu-mi de faţă cu toată lumea laurii victoriei, mă silea totuşi, într-un fel sau altul, să simt că el era cel ce-i merită, cu toate că o pornire trufaşă din parte-mi, iar la dânsul o adevărată mândrie ne făceau să ne mărginim la termenii aşa-zişi protocolari. Existau totuşi în firea noastră multe puncte de asemănare deplină, care mă frământau, trezind în mine un sentiment ce s-ar fi transformat în prietenie, de nu ne-ar fi împiedicat starea de în-cordare dintre noi. Fireşte că e foarte greu să lămuresc sau măcar să descriu adevăratele mele simţăminte faţă de el. Ele alcătuiau un amestec pestriţ şi felurit: un fel de duşmănie neîmpăcată, care nu era propriu-zis ură, o oarecare stimă şi mai mult respect, multă teamă, o dată cu o imensă şi nepotolită curiozitate. Pentru psihologi va fi de prisos să mai spun că Wilson şi cu mine eram prietenii cei mai nedespărţiţi.

Fără îndoială că neobişnuita stare de lucruri care dăinuia între noi făcea ca toate numeroasele mele atacuri împotrivă-i, făţişe sau piezişe, să fie strecurate mai degrabă în chip de glumă sau de ironie (căci acestea te dor chiar când se arată ca nişte simple vorbe de duh) decât sub înfăţişarea unei vrăjmăşii hotărâte şi înverşunate. Dar străduinţele mele în această privinţă nu rămâneau câtuşi de puţin încununate tot mereu de izbandă, chiar dacă planurile mele erau cu multă iscusinţă puse la cale. Căci tizul meu avea o fire cumpănită, plină de o calmă nepăsare: deşi se bucura de

glumele usturătoare ce le făcea, nu avea nici un punct vulnerabil şi se împotrivea oricărei luări în zeflemea. Nu găsisem, într-adevăr, decât un singur lucru de care mă puteam lega, şi anume o ciudăţenie a lui, ce-i venea pesemne dintr-o infirmitate fizică şi pentru care orice adversar mai puţin îndârjit decât mine l-ar fi cruţat. Rivalul meu suferea de o slăbiciune a coardelor vocale care nu-i îngăduiau să ridice vreodată glasul şi să vorbească *altfel decât în şoaptă.* Nu m-am lăsat până ce nu am tras din acest cusur toate bietele foloase ce-mi stăteau la îndemană.

Răzbunările lui Wilson erau felurite: şiretenia lui născocise un lucru anumit, care mă tulbura peste măsură. Cum de-a descoperit el, cu mintea lui ageră, că ceva atât de neînsemnat mă poate jigni, iată o întrebare la care niciodată nu am aflat răspuns. E destul că după ce l-a descoperit, m-a chinuit cu el fără cruţare. Mi-a fost totdeauna nesuferit numele meu de familie, lipsit de strălucire, ca şi prenumele meu, atât de obişnuit, dacă nu chiar vulgar de-a binelea. Cuvintele acestea erau otravă pentru auzul meu. Şi cand se mai înfiinţa la şcoala noastră un al doilea William Wilson, tocmai în ziua sosirii mele, l-am duşmănit pe el pentru că-mi purta numele, acest nume ce mi s-a părut de două ori mai respingător când îl folosea un străin: un străin se făcea vinovat de îndoita lui rostire; un străin care va sta necontenit în faţa mea şi ale cărui interese în obişnuitele îndeletniciri şcolare se vor confunda adeseori, vrând-nevrând, cu ale mele numai datorită acestei nesuferite coincidenţe.

Cu fiece împrejurare ce scotea la iveală vreo asemănare fizică sau morală între rivalul meu şi mine, ciuda şi pornirea pe care o iscaseră sporeau tot mai mult. Pe atunci nu descoperisem încă faptul vrednic de luat în seamă că aveam aceeaşi vârstă, dar am văzut că eram deopotrivă de înalţi şi am observat că există între noi o ciudată asemănare în toată înfăţişarea, ca şi în fiecare trăsătură luată în parte. Mă mai scotea din fire şi zvonul privitor la înrudirea noastră şi care se răspândise prin clasele superioare, într-un cuvânt, nimic nu mă tulbura mai mult (deşi îmi ascundeam cu grijă tulburarea) decat cea mai mică aluzie la asemănarea dintre noi, fie că era vorba de inteligenţă, de făptura sau de obarşia noastră. Adevărul e însă că în afară de zvonul privitor la înrudirea noastră şi de cele ştiute de la Wilson însuşi n-aveam nici un motiv să cred că această asemănare ar fi fost vreodată comentată sau măcar luată în seamă de colegii noştri de şcoală. Era vădit că *el* o examina în fel şi chip şi cu tot atâta îndărătnicie ca şi mine. Dar faptul că descoperise în ea un nesecat izvor de neajunsuri nu poate fi pus decât pe seama agerimii minţii sale, care, precum am spus, era cu totul neobişnuită.

Imitându-mă în chip desăvârşit, îmi dădea replica şi în vorbă şi în faptă şi-şi juca rolul de minune. Era uşor să-mi copieze veşmintele; iar mersul şi felul meu de a fi şi le însuşise fără prea mare greutate, în ciuda cusurului său fizic, nici vocea mea nu-i scăpase. Fireşte că nu putea prinde tonurile de sus, dar cheia era aceeaşi, *şi şoapta lui stranie ajunse ecoul însuşi al glasului meu.*

Nu voi încerca să mai spun aici cât de mult mă necăjea portretul acesta remarcabil (fiindcă, la drept vorbind, nu se putea susţine că era o caricatură). Singura mea mângâiere sta în faptul că nimeni altul decât mine nu observase, pare-se, această imitare şi n-aveam de suferit decat zâmbetele pline de subînţelesuri şi ciudat de sarcastice ale tizului meu.

Bucurându-se că îmi trezise în suflet tocmai ceea ce urmărea, părea că râde în sinea lui de fiecare înţepătură ce-mi pricinuia, şi dispreţuia, într-un fel numai al său, aplauzele obşteşti pe care succesul născocirilor lui atât de iscusite le-ar fi dezlănţuit aşa de uşor. Într-adevăr, vreme de mai multe luni pline de nelinişti a fost pentru mine o enigmă de nedezlegat cum de colegii nu-şi dădeau seama de intenţia lui, cum de nu simţeau că reuşise pe deplin şi nu luau parte la o glumă atât de răutăcioasă. Se vede că nu era uşor să observe cineva această imitaţie făcută *treptat;* sau poate că liniştea mea se datora mai degrabă măiestriei imitatorului, care, dispreţuind amănuntele (singurul lucru ce poate fi înţeles de un profan într-o pictură), dădea întreaga măsură creaţiei lui originale decât în faţa ochilor mei, ca să mă facă să sufăr.

Am mai vorbit aici, şi nu o singură dată, despre felul nesuferit de ocrotitor în care se purta cu mine şi despre neîncetatul şi îndatoritorul lui amestec în tot ce aş fi vrut să fac. Amestecul acesta lua deseori forma neplăcută a unui sfat, sfat ce nu era dat pe faţă, ci strecurat sau spus numai în treacăt, le primeam în silă, şi sila acesta, pe măsură ce înaintam în vârstă, sporea tot mai mult. Totuşi, după atâta vreme, fie-mi îngăduit să-i dau dreptate. Recunosc deci că nu-mi pot aminti de nici o împrejurare în care îndemnurile rivalului meu să fi fost de partea nesocotinţelor şi a nebuniilor, atât de obişnuite la vârsta aceea fragedă şi neştiutoare. Simţul moral cel puţin, dacă nu şi toate celelalte daruri ale sale, precum şi cunoaşterea vieţii, erau cu mult mai ascuţite decât al meu. Şi astăzi aş fi putut fi un om mai bun şi deci mai fericit dacă n-aş fi respins atât de des bunele poveţe cuprinse în şoaptele lui cu tâlc şi care nu-mi inspirau decât o ură neîmpăcată şi un amar dispreţ.

Astfel că, de la o vreme, m-am răzgândit de-a binelea împotriva supravegherii lui nesuferite. Zi cu zi resimţeam tot mai mult şi mai pe faţă ceea ce îmi părea o trufie de neîndurat. Am spus că, în anii dintâi ai camaraderiei noastre şcolare, sentimentele mele faţă de el ar fi putut uşor să se prefacă în prietenie, dar în ultimele luni cât am mai stat la şcoală, cu toate că mă slăbise puţin cu obişnuitul său amestec în treburile mele, era neîndoios că sentimentele mele înclinau cam în aceeaşi măsură să se schimbe într-o ură adevărată. Cred că a băgat de seamă aceasta într-o anumită împrejurare, şi după aceea m-a ocolit, sau s-a prefăcut că mă ocoleşte.

Tot cam în timpul acela, dacă mi-aduc bine aminte, într-o ceartă violentă avută cu el, când şi-a ieşit din fire mai mult decât de obicei, vorbind şi gesticuland într-un chip cu totul nestăpânit şi nu prea potrivit cu felul lui de a fi, am descoperit, sau mi s-a părut că descopăr, în accentul, în expresia feţei, în toată înfăţişarea lui ceva care la început m-a tulburat, iar apoi m-a interesat nespus, aducându-mi în minte icoane şterse, din frageda copilărie, un întreg noian de amintiri nedesluşite şi ciudate din vremuri când memoria nici măcar nu luase fiinţă. Nu pot descrie mai bine senzaţia care mă apăsa decât spunând că anevoie puteam să mă dezbar de gândul că am mai cunoscut făptura ce sta în faţa mea, în zile de mult apuse, într-un trecut nespus de depărtat. Dar iluzia s-a risipit pe dată, aşa cum se ivise, şi o pomenesc aici doar ca să arăt bine ziua când a avut loc cea din urmă convorbire cu ciudatul meu omonim.

Vechea şi uriaşa locuinţă cu cotloanele ei nenumărate avea mai multe

încăperi mari, care dădeau una într-alta. În ele dormeau cea mai mare parte din elevi. Dar, aşa cum e firesc să fie într-o casă clădită după un plan atât de năzdrăvan, mai erau fel şi fel de cămăruţe şi chiţimii, rămăşiţe structurale ale zidirii. Pe acestea iscusinţa şi calicia doctorului Bransby le prefăcuse tot în dormitoare, deşi nu erau altceva decât nişte chilioare ce nu puteau fi folosite decât de un singur ins. Una dintre aceste cămăruţe era locuită de Wilson.

Se împlineau aproape cinci ani de când mă aflam în şcoală, când într-o noapte, curând după cearta de care am pomenit adineauri, văzand că toată lumea doarme adânc, m-am sculat din pat şi cu o lampă în mână, printr-un labirint de coridoare înguste, m-am furişat din camera mea de culcare spre odăiţa rivalului meu. Uneltisem îndelung împotrivă-i una dintre acele farse răutăcioase care, până atunci, dăduseră greş tot mereu. Aveam de gând să-mi aduc chiar acum la îndeplinire planul şi hotărâsem să-l fac să simtă toată răutatea care mă însufleţea. Ajungând la cămăruţa lui, am pătruns în ea tiptil, lăsându-mi afară lampa cu abajur. Am făcut un pas şi i-am ascultat răsuflarea liniştită. Încredinţat fiind că doarme, m-am înapoiat pe coridor, am luat lampa şi m-am apropiat cu ea de pat. Perdelele erau trase de jur împrejur; ca să-mi aduc la îndeplinire ceea ce veam de gând, le-am întredeschis încetişor şi fără zgomot; razele de lumină căzură cu toată strălucirea asupra celui adormit, şi în aceeaşi clipă privirile mi s-au oprit pe chipul lui. M-am uitat la el şi am încremenit; un fior de gheaţă îmi străbătu tot trupul. Pieptul îmi zvâcnea, genunchii îmi tremurau, mintea întreagă mi-era cuprinsă de o groază nespusă, deşi fără pricină. Gâfâind, am coborât lampa şi mai aproape de faţa lui. Acestea să fi fost trăsăturile lui William Wilson, *acestea* chiar? Vedeam, de bună seamă, că erau ale lui, dar tremuram ca în friguri, închipuindu-mi că nu. Oare ce putea fi în ele ca să mă tulbure până-ntr-atât? Le priveam mereu şi, între timp, în mintea mea se frământa o lume de gânduri fără şir. Nu arăta aşa, nu, desigur că nu arăta tot aşa în ceasurile însufleţite, când era treaz. Acelaşi nume, aceeaşi înfăţişare, aceeaşi zi a sosirii la şcoală... şi apoi, acea imitaţie stăruitoare şi de neînţeles a mersului meu, a glasului, a veşmintelor şi a purtărilor mele. Într-adevăr, era oare omeneşte cu putinţă ca *ceea ce vedeam acum* să nu fi fost decât urmarea obiceiului său de a mă lua în râs imitandu-mă? Cuprins de groază şi scuturat de friguri, am stins lampa, am ieşit încetişor din odaie şi am părăsit pe dată sălile vechii şcoli, ca să nu le mai văd niciodată.

După un răgaz de cateva luni, petrecute acasă în curată trândăvie, m-am regăsit elev la Eton[5]. Acest scurt răstimp a fost totuşi îndestulător ca să slăbească în minte amintirea întâmplărilor trăite la şcoala doctorului Bransby. Sau cel puţin să aducă o schimbare vădită în natura sentimentelor pe care amintirea lor de deştepta în mine. Adevărul, latura tragică a dramei pieriseră. Puteam acum găsi pricini să mă îndoiesc de mărturia simţurilor mele şi arareori mi se întâmpla să evoc acele împrejurări fără să mă minunez cât de mare e naivitatea omenească şi fără să zâmbesc gândindu-mă la puterea şi voiciunea imaginaţiei de care mă bucuram prin moştenire. Iar felul de viaţă de la Eton nu era deloc în

[5] Colegiu (şcoală medie) în care nu sunt primiţi decât descendenţii aristocraţiei şi ai marii burghezii engleze.

măsură să-mi micşoreze acest scepticism.

Vârtejul de nesăbuite nebunii în care cu atâta nesocotinţă m-am cufundat din capul locului a spulberat totul, afară de spaima clipelor trecute, a şters dintr-a dată orice impresie adancă şi trainică şi mi-a lăsat în amintire numai nimicurile fără rost ale vieţii mele dinainte.

N-aş dori totuşi să mai înşir aici întreagă josnica poveste a desfrâului meu, desfrâu care sfida legile şi scăpa cu dibăcie de supravegherea şcolară. Trei ani de nebunii care s-au scurs fără nici un folos nu mi-au dăruit altceva decât deprinderi viţioase, adânc înrădăcinate, şi mi-au sporit puterea trupească într-un fel aproape nefiresc. Şi o dată, după o săptămână întreagă de chefuri dezmăţate, am poftit în locuinţa mea câţiva dintre cei mai destrăbălaţi studenţi la o tainică orgie. Ne-am adunat noaptea într-un ceas târziu, căci petrecerea noastră deşănţată trebuia cu sfinţenie să se prelungească până în zori. Vinul curgea fără încetare şi nu duceam lipsă nici de alte ispite, poate şi mai primejdioase, iar când zorile cenuşii abia se arătaseră la răsărit, delirul şi năzdrăvăniile noastre ajunseseră la culme. Întăratat peste măsură de beţie şi de jocul de cărţi, tocmai când stăruiam să duc la capăt o înclinare de o ticăloşie cu totul neobişnuită, deodată, iată, atenţia mi-a fost atrasă de faptul că uşa a fost deschisă cu putere, dar nu de tot, precum şi de glasul repezit al unui servitor de afară. Spunea că o anume persoană, pesemne foarte grăbită, doreşte să-mi vorbească la intrare.

Înnebunit de băutură, această neaşteptată întrerupere mai degrabă m-a bucurat decât m-a uimit. Fără zăbavă, m-am îndreptat clătinându-mă într-acolo, şi din câţiva paşi am ajuns în vestibulul locuinţei. În încăperea aceasta mică şi joasă nu atârna nici o lampă şi în clipa de faţă nu primea altă lumină decât aceea nespus de slabă a zorilor, care se strecura prin fereastra semicirculară. Când am pus piciorul pe prag, am zărit chipul unui tânăr cam de înălţimea mea, îmbrăcat într-o haină de casă, matinală, de postav alb, pichetat, croită după ultima modă şi aidoma cu aceea pe care tocmai o purtam eu. Lumina sfioasă nu-mi îngădui să văd decât atât, trăsăturile feţei nu i le puteam desluşi. Cum am intrat, s-a repezit cu paşi mari la mine şi luându-mă cu mare nerăbdare de braţ, îmi şopti la ureche cuvintele:

— William Wilson!

Într-o clipă m-am dezmeticit.

În felul de a fi al străinului, în tremurul nervos al degetului său ridicat în faţa ochilor mei, împotriva luminii, era ceva care mă umplu de o uimire nespusă. Dar nu asta mă tulburase atât de groaznic. Ci forţa acelei mustrări solemne, rostirea ei ciudată, înăbuşită, şuierătoare... Şi, mai presus de toate, caracterul, tonalitatea, *cheia* acestor câteva silabe simple şi familiare, care, deşi spuse î*n şoaptă,* trezeau în mine mulţimea miilor de amintiri ale zilelor apuse, cutremurându-mi sufletul ca descărcarea unei baterii galvanice. Până să-mi vin în fire, plecase. Cu toate că întâmplarea a făcut asupra închipuirii mele tulburate o vie impresie, aceasta a fost totuşi trecătoare. Vreme de câteva săptămani, într-adevăr, m-am dedat unor cercetări temeinice sau m-am învăluit într-un nor de gânduri bolnăvicioase. N-am încercat să-mi ascund mie însumi identitatea ciudatului personaj care cu atâta stăruinţă se amesteca în treburile mele şi nu-mi da pace cu sfaturile lui strecurate. Dar cine şi ce anume era acest

Wilson? Şi de unde venea? Şi ce urmărea? N-am putut să lămuresc nici unul din aceste puncte. Singurul lucru pe care îl ştiam cu siguranţă era că un neaşteptat accident întâmplat în familie pricinuise plecarea lui de la şcoala doctorului Bransby în după-amiaza aceleiaşi zile în care fugisem şi eu. Dar după un scurt răstimp am încetat să mă mai gândesc la lucrul acesta, atenţia fiindu-mi cu totul absorbita de pregătirea plecării mele la Oxford. Acolo, mulţumită deşertăciunii nesocotite a părinţilor, care îmi hărăzise un venit anual şi-un fel de viaţă ce-mi îngăduiau să mă răsfăţ în voie în acel lux deşănţat, atât de scump inimii mele, am ajuns în curând să mă întrec în risipă nesăbuită cu cei mai mândri moştenitori ai celor mai bogate domenii senioriale din Marea Britanie. Astfel de mijloace de trai îmbiindu-mă la viţiu, firea mea s-a dezlănţuit cu o patimă îndoită şi, în nebunească îngâmfare a desfrânărilor, călcam în picioare până şi cele din urmă rămăşiţe de cuviinţă. Dar n-are nici un rost să stărui cu de-amănuntul asupra smintitelor mele purtări.

E de ajuns să se ştie că, printre toţi risipitorii, eu îl întreceam până şi pe Irod şi că, dând nume unei sumedenii de nebunii noi, am înşirat şi eu un adaos destul de însemnat la lungul pomelnic al viţiilor care erau pe atunci în floare în cea mai destrăbălată universitate din Europa.

Şi, totuşi, chiar ajuns aici, anevoie s-ar putea crede că decăzusem până-ntr-atât din starea mea de gentilom încât să caut a face cunoştinţă cu josnicele meşteşuguri ale jucătorilor de profesie şi devenind un adept al acestei ştiinţe vrednice de dispreţ, să-mi fac din ea o îndeletnicire obişnuită, un mijloc de a-mi spori veniturile, şi aşa uriaşe, pe socoteala celor mai săraci cu duhul dintre colegii mei. Totuşi aşa stau lucrurile. Şi fără îndoială grozăvia acestei sfidări a tuturor sentimentelor de cinste şi omenie era pricina de seamă, dacă nu singura, care mă scutea de pedeapsă. Într-adevăr, printre colegii mei cei mai destrăbălaţi, cine oare n-ar fi contestat mai degrabă mărturia cea mai strigătoare a simţurilor decât să-l bănuiască de o asemenea ticăloşie pe veselul, pe sincerul şi mărinimosul William Wilson, cel mai darnic şi mai nobil cetăţean din Oxford, ale cărui nebunii (după cum ziceau cei ce trăiau pe seama lui) nu erau altceva decât nebuniile tinereţii şi ale unei închipuiri nestrunite, ale cărei rătăciri nu erau decât neasemuite capricii, cel mai negru viţiu al său fiind doar o extravaganţă plină de nepăsare şi trufie?

Vreme de doi ani aceasta îmi fusese rodnica îndeletnicire, cand sosi la Universitate un anume Glendenning, un june parvenit, înobilat de curând, mai bogat — spunea lumea — decât Atticus —, cu avuţii tot atât de lesne dobândite. În curand mi-am dat seama că e cam slab de minte şi bineînţeles, l-am avut în vedere ca pe o pradă nimerită pentru meşteşugul meu. Îl îndemnam adesea să jucăm cărţi şi cu măiestria obişnuită a măsluitorului, îmi potriveam jocul în aşa fel încât să-l fac să câştige însemnate sume de bani, pentru a-l prinde cât mai bine în mreje. În cele din urmă, planul meu fiind bine chibzuit, m-am întâlnit cu el (cu dorinţa nestrămutată ca această întâlnire să fie cea din urmă şi hotărâtoare) în locuinţa unui coleg (domnul Preston), tot atât de bun prieten cu amândoi, dar care, ca să fiu drept, nu bănuia câtuşi de puţin ce anume urmăream. Pentru a înfăţişa lucrurile într-o lumină cât mai prielnică, mă străduiam să adun o sindrofie de opt până la zece inşi, şi avusesem o deosebită grijă ca jocul de cărţi să fie cu totul întâmplător şi să nu înceapă decât la

propunerea victimei pe care pusesem ochii. Ca să scurtez povestea acestor ticăloşii, voi spune că m-am folosit de toate acele şiretlicuri grosolane atât de obişnuite în asemenea împrejurări, încât e de mirare cum de se mai găsesc pe lume proşti care să cadă în capcană.

Ne-am prelungit aici şederea până în târziul nopţii şi, în cele din urmă, am adus lucrurile în aşa fel încât să-mi fac din Glendenning singurul meu potrivnic la cărţi. Jucam un *ecarte,* adică tocmai jocul meu favorit. Dornici să urmărească desfăşurarea partidei noastre, toţi cei ce mai erau de faţă aruncaseră cărţile şi se aţineau în jurul nostru ca spectatori. Parvenitul acesta, pe care prin vicleşugurile mele îl făcusem încă din primele ore ale serii să bea vârtos, acum amesteca, tăia şi da cărţile cu o înfrigurare nestă-pânită, ce nu putea fi pusă, cred eu, decât în parte, dar nu pe de-a-ntregul, pe seama beţiei. În scurtă vreme îmi datora o sumă însemnată; şi atunci, după ce trase o înghiţitură bună de Porto, făcu tocmai ceea ce prevăzusem eu, judecând la rece: propuse adică să dublăm miza, care şi până acum fusese neobişnuit de mare. În cele din urmă am consimţit, dar cu o schismă de împotrivire bine studiată şi numai după ce refuzul meu repetat l-a împins să rostească şi câteva cuvinte tăioase, din a căror pricină cei de faţă au crezut că nu-mi dădusem consimţământul decât din ciudă. Ceea ce a urmat n-a făcut decât să mă încredinţeze cât de deplin se prinsese prada în mrejele mele. În mai puţin de un ceas, datoria-i ajunsese de patru ori mai mare. De la un timp, chipul lui îşi pierduse coloritul aprins pe care i-l dase vinul, iar acum, spre uimirea mea, văzui că o paliditate într-adevăr îngrozitoare îi luase locul. Am spus „spre uimirea mea". Din cercetările mele amănunţite reieşea că Glendenning ar fi fost fără seamăn de bogat, şi sumele pe care le pierduse până în clipa de faţă, deşi destul de însemnate, nu ar fi putut, credeam eu, să-l stânjenească prea mult, ne-cum să-l tulbure într-o măsură atât de mare. Primul meu gând a fost, fireşte, că trebuie să-l fi ameţit cu totul vinul înghiţit pană atunci. Şi mai degrabă pentru a-mi păstra neştirbit prestigiul de care mă bucuram în faţa colegilor, decât din vreo altă pricină mai puţin interesantă, eram gata să stărui cu dinadinsul pentru încetarea jocului, când câteva cuvinte rostite chiar lângă mine de către unii oaspeţi şi o exclamaţie de adâncă deznădejde a lui Glendenning mi-au dat a înţelege că-l ruinasem cu desăvârşire şi într-un chip care, făcând din el un ins vrednic de mila obştească, îl punea la adăpost până şi de cruzimile Satanei.

Nu e uşor de spus cum ar fi trebuit să mă port acum. Starea de plâns a victimei mele răspândise asupra tuturor o atmosferă apăsătoare şi întunecată.

Câteva clipe a domnit o tăcere adâncă. În timpul acela îmi simţeam obrajii arzând sub atâtea priviri învăpăiate, pline de dispreţ sau de mustrare, pe care mi le aruncau cei mai puţin destrăbălaţi dintre noi. Şi trebuie să mărturisesc că pentru o scurtă clipă , mi-am simţit inima uşurată de povara unei nelinişti de nesuferit mulţumită acelei neaşteptate şi extraordinare întreruperi care a urmat. Canaturile largi şi grele ale uşii de la intrare se deschiseră dintr-o dată de perete, cu o năvalnică şi năprasnică năpustire, care stinse, ca prin farmec, toate făcliile din încăpere. Murind, lumina lor ne-a mai îngăduit să zărim că un străin cam de statura mea şi strâns înfăşurat într-o mantie pătrunsese înlăuntru. Dar acum întunerioul era de nepătruns, şi noi *simţeam* doar atât: că se afla în

mijlocul nostru. Mai înainte ca vreunul dintre noi să-şi fi venit în fire din marea uimire care ne cuprinsese pe toţi această zguduitoare întâmplare, am auzit glasul nepoftitului:

— Domnilor, spuse el, cu o şoaptă de neuitat, adâncă, dar desluşită, care mă înfiora până în măduva oaselor, domnilor, nu-mi cer iertare pentru purtarea mea, deoarece purtându-mă astfel nu-mi fac decât datoria. De bună seamă că nu aveţi nici o cunoştinţă asupra caracterului adevărat al celui care în această noapte a câştigat la *ecarte* o sumă însemnată de bani de la lordul Glendenning. Am să vă pun la îndemână un mijloc fără greş ca să dobândiţi degrabă această cunoaştere foarte necesară. Vă rog să cercetaţi pe îndelete căptuşeala manşetei de la mâneca lui stângă şi feluritele pacheţele ce pot fi găsite în buzunarele destul de încăpătoare ale veşmântului său de casă, brodat.

Pe când vorbea, tăcerea era atât de adâncă, încât ai fi auzit şi un ac căzând pe pardoseală. Când isprăvi, se depărtă îndată, la fel cum sosise, pe negândite. Aş putea oare să descriu ce simţeam? Mai e nevoie să spun că înduram ca un osandit toate chinurile iadului? Fără îndoială că n-am prea avut răgaz pentru gândire. Mâini multe şi puternice m-au înşfăcat pe loc, şi într-o clipă s-au adus şi luminile. A urmat cercetarea. În căptuşeala mânecii mi s-au găsit toate figurile mai de seamă la *ecarte,* iar în buzunarele veşmântului un număr de pachete de cărţi, întru totul asemănătoare acelora întrebuinţate la sindrofiile noastre, cu singura deosebire că ale mele erau dintre cele tehnic denumite *arrondées,* „onorurile" fiind uşor bombate la capete, iar cărţile de rând uşor bombate pe lături. Într-o astfel de aşezare, victima care taie, ca de obicei, cărţile în lungimea lor, va servi negreşit un „onor" adversarului, pe când măs-luitorul, tăind în lăţime, desigur că nu va dărui victimei nimic bun pentru desfăşurarea jocului.

O izbucnire de indignare de-ar fi urmat după această descoperire m-ar fi durut mai puţin decât tăcerea dispreţuitoare şi aerul batjocoritor cu care a fost primită.

— Domnule Wilson, zise gazda, aplecându-se să ridice de la picioarele sale o haină de blană nespus de scumpă şi de rară, domnule Wilson, acest lucru vă aparţine. (Vremea era răcoroasă, şi când ieşisem din camera mea, îmi aruncasem peste veşmântul de casă o manta pe care, când ne-am aşezat să jucăm cărţi, o scosesem). Socot că ar fi de prisos, adăugă el, uitându-se cu un zâmbet amar la cutele veşmântului, să mai caut şi aici alte dovezi ale îndemânării dumneavoastră. Într-adevăr, ne-a fost de ajuns. Vă daţi seama, sper, că e neapărat necesar să părăsiţi Oxfordul şi, în tot cazul, să părăsiţi îndată locuinţa mea.

Înjosit şi târât în noroi cum eram, poate că aş fi respins pe loc acest limbaj jignitor printr-un act de violenţă personală, dacă în acea clipă atenţia nu mi-ar fi fost cu totul atrasă de un fapt nespus de tulburător. Haina ce purtam era făcută dintr-o blană de o rară scumpete, e de prisos să spun cât era de rară şi cu ce preţ nebunesc o plătisem. Croiala ei, de asemenea, era un rod al fanteziei mele, căci eram trufaş şi de o înfumurare nesocotită în lucruri uşuratice de soiul acesta. Aşadar, când domnul Preston îmi întinse haina pe care o ridicase de jos, de lângă uşa odăii, mi-am dat seama cu o uimire vecină cu groaza că pe a mea o ţineam pe braţ (unde, fără îndoială, o pusesem în neştire) iar aceea care

mi se oferea nu era decât copia ei credincioasă, în fiece amănunt, oricât de neînsemnat ar fi fost. Îmi aminteam că ciudata fiinţă care mă denunţase atât de cumplit era înfăşurată într-o blană, în timp ce nici unul dintre tovarăşii mei de petrecere, în afară de mine, nu purtase un asemenea veşmânt. Venindu-mi puţin în fire, am luat-o pe aceea pe care mi-o întindea Preston, am pus-o fără să se bage de seamă peste a mea şi am părăsit încăperea cu o încruntare hotărâtă şi sfidătoare. În dimineaţa zilei următoare, înainte de revărsatul zorilor, părăsind Oxfordul, am început o călătorie grabnică pe Continent, bolnav de-a binelea de ruşine şi de groază.

Zadarnic fugeam. Soarta mea blestemată şi triumfătoare mă urmărea necontenit, dovedindu-mi cu dinadinsul că de-abia începuse să-şi arate tainica ei putere. De-abia pusesem piciorul la Paris, că am avut o nouă mărturie a interesului nesuferit pe care acest Wilson îl purta treburilor mele. Au trecut ani după ani, în care n-am cunoscut alinarea. Ticălosul! La Roma, cât de nepoftit, dar cu câtă bunăvoinţă de strigoi a stat între mine însumi şi ambiţia mea! La Viena la fel, la Berlin şi la Moscova! În ce loc oare, într-adevăr, n-am avut prilejul amar să-l blestem în inima mea? În cele din urmă, prins de groază, fugeam de nevăzuta-i asuprire ca de ciumă, până la capătul pământului *am tot fugit, în zadar.*

Şi iară şi iară, în tainica împărtăşire cu propriul meu spirit, îmi puneam întrebările: „Cine-i oare? De unde vine? Şi ce urmăreşte? Dar nu găseam răspuns. Şi atunci cercetam, cu o luare-aminte minuţioasă, formele, metoda şi trăsăturile mai însemnate ale sfruntatei lui supravegheri. Dar şi aici erau prea puţine date ca să pot ajunge la o presupunere temeinică. E totuşi vrednic de amintit că în nici una dintre numeroasele împrejurări cand în ultimul timp mi-a stat în drum, n-a făcut-o decât ca să zădărnicească acele planuri sau să împiedice acele fapte care, dacă ar fi fost duse până la capăt, s-ar fi sfârşit cu vreo nenorocire şi mai groaznică. Slabă îndreptăţire, desigur, pentru o autoritate pe care şi-o lua asupră-şi cu atâta trufie! Slabă despăgubire pentru drepturile fireşti ale liberului arbitru, atât de jignitor şi de îndărătnic tăgăduite!

De asemenea, am fost nevoit să bag de seamă că, de mai multă vreme, călăul meu (care-şi păstra cu sfinţenie şi cu o minunată iscusinţă ciudata meteahnă de a se îmbrăca la fel cu mine) potrivise în aşa fel lucrurile, când urmărea în fel şi chip să pună piedică voinţei mele, încât să nu-i pot zări nici o clipă trăsăturile feţei. Oricine ar fi fost William Wilson, *aceasta* era desigur culmea prefăcătoriei sau a smintelii. Putea oare să-şi închipuie, fie şi numai o clipă, că în sfetnicul meu de la Eton, în cel ce mi-a nimicit onoarea la Oxford, sau se împotrivise ambiţiei mele la Roma, răzbunării mele la Paris, dragostei mele pătimaşe la Napoli, sau la ceea ce greşit ruinase el avariţia mea în Egipt, că în acest vrăjmaş neîmpăcat, în acest geniu rău al meu n-aş putea să-l recunosc pe William Wilson al anilor de şcoală, tizul, tovarăşul, rivalul, rivalul urât şi temut de la şcoala doctorului Bransby? Cu neputinţă! Dar fie-mi îngăduit să trec mai repede la cumplita şi cea din urmă scenă a dramei.

Până atunci mă supusesem cu nepăsare tiraniei lui neînduplecate. Sentimentul de adânc respect cu care priveam de obicei caracterul ales, măreaţa înţelepciune, prezenţa lui peste tot locul şi atotputernicia vădită a lui Wilson, îmbinat cu o senzaţie de adevărată groază pe care mi-o

inspirau anumite alte trăsături ale firii lui, ca şi unele presupuneri, făcuseră să se nască în mintea mea ideea că aş fi cu totul slab şi neajutorat şi mă îndemnaseră până atunci să mă supun orbeşte, deşi în silă şi plin de amărăciune, bunului său plac. Dar în ultima vreme mă dedasem cu totul băuturii, şi înrâurirea ei vătămătoare asupra firii mele moştenite mă făcea tot mai potrivinic oricărei supravegheri. Am început să murmur, să şovăi, să mă împotrivesc. Şi era oare numai închipuirea mea care mă făcea să cred că, în timp ce voinţa îmi sporea, voinţa asupritorului meu slăbea în aceeaşi măsură? Oricum ar fi, am început să simt cum mi se trezeşte în suflet o speranţă arzătoare şi, în cele din urmă, nutream în gandurile mele cele mai tainice hotărârea întunecată şi deznădăjduită de a nu mai îndura să fiu multă vreme subjugat.

Era la Roma, în timpul carnavalului din 18.., pe când luam parte la o mascaradă la palatul ducelui napolitan Di Broglio. Băusem în neştire, chiar mai mult ca de obicei, iar acum atmosfera înăbuşitoare a încăperilor înţesate de lume mi se părea de nesuferit. Greutatea cu care-mi croiam drum prin gloata musafirilor era şi ea de vină, într-o măsură destul de mare, în această răscolire mânioasă a firii mele. Căutam cu nerăbdare (nu pot spune în ce scop josnic) pe tânăra, voioasa şi încântătoarea soţie a acelui bătrân smintit care era Di Broglio. Cu o încredere prea uşuratică îmi împărtăşise din vreme taina costumului pe care-l va purta, iar acum, zărind-o de departe, mă grăbeam să-mi tai drum până la ea. În clipa aceea simţit pe umărul meu o mână uşoară şi acea în veci neuitată *şoaptă,* adâncă şi blestemată, în auz.

Cuprins de o manie sălbatică, m-am întors pe loc spre cel care mă întrerupsese astfel şi l-am apucat năprasnic de guler. Aşa cum mă aşteptasem, era înveşmântat într-un costum la fel cu al meu, întru totul, purta o mantie spaniolă de catifea albastră, iar peste haină avea o cingătoare roşie, de care era prinsă sabia. O mască de mătase neagră îi acoperea pe de-a-ntregul faţa.

— Ticălosule! am spus, cu un glas răguşit de o furie oarbă; fiece cuvânt rostit părea că aţâţă mai mult focul înverşunării mele. Ticălosule! Şarlata-nule! Tâlhar blestemat! N-ai să mă mai urmăreşti aşa, n-ai să mă mai urmăreşti până la moarte! Urmează-mă, sau te străpung pe loc!

Şi din sala de bal mi-am tăiat drum până într-o mică anticameră învecinată, trăgându-l după mine, din mers, fără ca el să se poată împotrivi.

Când am intrat, l-am îmbrâncit cât colo, cu mânie. S-a rezemat de perete, clătinându-se, în timp ce eu, cu o înjurătură groaznică, am închis uşa şi i-am poruncit să tragă sabia. A şovăit o clipă, apoi, cu un suspin uşor, îşi trase sabia, în tăcere, şi se puse în gardă.

Într-adevăr, lupta a fost scurtă. Eram peste fire de întăratat de tot felul de porniri nimicitoare şi-mi simţeam într-un singur braţ energia şi vigoarea unei mulţimi întregi. În câteva clipe, prin forţa şi îndemânarea mea, l-am respins până în peretele căptuşit cu lemn, şi astfel, ţinându-l în puterea mea, mi-am înfipt sabia, cu o sălbăticie de fiară, de câteva ori, în pieptul lui.

În clipa aceea cineva a încercat clanţa uşii. Mă grăbii să preîntâmpin venirea cuiva şi mă întorsei îndată la adversarul meu, care trăgea să moară. Dar în care limbă din lume s-ar putea descrie cum se cuvine acea

uimire, acea groază ce m-a cuprins la priveliştea oferită atunci ochilor mei? Clipa scurtă cât mi-am întors privirile a fost de ajuns ca să pară că a adus o schimbare vădită în aşezarea camerei, în colţul ei cel mai depărtat. O oglindă mare — aşa cel puţin mi s-a părut în tulburarea mea dintâi — se afla acum într-un loc unde nu o zărisem mai înainte, şi când, în culmea groazei, m-am apropiat de ea, parcă propria mea înfăţişare, dar cu trăsăturile feţei de o paloare de moarte şi mânjite cu sânge, îmi ieşi în întâmpinare cu un mers nesigur şi şovăitor.

Am spus că aşa mi se păruse, dar nu era aşa. Era chiar adversarul meu, era însuşi Wilson, care, în frigurile morţii, îmi sta dinainte. Masca şi mantaua lui zăceau pe podea, unde le zvârlise. Şi nu era fir în toate veşmintele lui, nu era linie în trăsăturile adâncite şi ciudate ale chipului său care să nu fi fost *al meu propriu,* până la cea mai desăvârşită asemănare.

Era Wilson; dar nu mai vorbea în şoaptă şi aş fi putut crede că eu însumi vorbeam atunci când îmi spuse:

— Ai învins, iar eu sunt pierdut. Dar de azi înainte eşti mort şi tu — mort în faţa lumii, a cerului şi a speranţei. Ai trăit doar prin mine, iar acum vezi în moartea mea, vezi în această întruchipare, care e *a ta proprie, cât de deplin te-ai omorât pe tine însuţi!*

William Wilson (în original *William Wilson)* a văzut lumina tiparului în almanahul *The Gift: A Christmas and New Year's Present for 1840,* publicat în 1839 la Philadelphia.

****